

NAN OPAT HI NUBINO'OB'ON AN HAPIT

(four different languages)

A phrase book in Ayangan Ifugao, Ilocano, Pilipino, English.

Compiled by:

Norman E. Purvis

Patricia A. Purvis

Summer Institute of Linguistics, Inc.

Translators

1982

Publishers

Printed in the Philippines

Published
in cooperation with
Bureau of Public Schools
and
Institute of National Language
of the
Ministry of Education and Culture
Manila, Philippines

This publication was funded by the
Canadian International Development Agency

Additional copies of this publication
may be obtained from:

TCP

P.O.Box 423

Greenhills, Metro Manila

A phrase book for Ayangan Ifugao
39.15-1282-3.35C 57.150P-824097B
Printed in the Philippines

PAUNANG SALITA

Ang isang katangiang masasabi tungkol sa Pilipinas ay ang pagkakaroon nito ng iba't ibang pangkat etniko na nag-aangkin ng kani-kanilang wikang katutubo. Gayon man, ito'y hindi naging balakid sa pag-unlad ng bansa, bagkus nagpatibay pa nga isa pagbubuklod at pagkakaisa ng mga mamamayan tungo sa pagkakaroon ng isang diwang panlahat.

Ang aklat na ito ay isa sa serye ng ganitong uri ng mga babasahing inihahanda para sa higit na ikalilalang ng mga kaalaman, kakayahan, kasanayan, pagpapahalaga at pagmamahal sa sariling wika ng mga mag-aaral.

Sinikap na malakipan ang aklat ng mga paksang inaaakalang magdudulot ng malaki at makabuluhang kapakinabangan sa mga gagamit nito. Sa paghahanda ng mga ito'y isinaalang-alang ang mga pangkalahatang layunin ng bansa. Isinaalang-alang din ang mga pangkasalukuyang pangangailangan ng mga mag-aaral sa pagpapalawak at pagpapayaman ng kanilang talasalitaan, paglinang ng kakayahang gumamit ng wikang gamitin at wastong pagsulat nito. May inilakip ding mga pagsasanay na inaaakalang makatutulong sa mabisang pag-aaral ng wika. Matitiyak na ganap na nilang natutuhan at nauunawaan ang wika kung ito'y buong katalinuhan na nilang natatalakay sa klase at naiugnay o nagagamit sa tunay na buhay.

Buong pagmamalaking inihahandog ng Ministri ng Edukasyon at Kultura ang aklat na ito taglay ang matapat na hangarin at mithiing lalo pang mapataas ang uri ng edukasyon para sa di marunong bumasa at sumulat sa pamamagitan ng pag-aaral ng kinagisnang wika. At inaasahan din sa gayon ang madaling pagkatuto ng wikang pambansa.

Onofre D. Corpuz
Ministro ng Edukasyon at Kultura

PREFACE

The purpose of this booklet is to help speakers of Ayangan Ifugao communicate with speakers of Pilipino, Ilocano and English.

Commonly used expressions are given in the four languages. They are grouped by topics but are not dialogues. Translations are not literal, but are designed to express each phrase in a way that is natural to the language and culture in question.

The Ayangan phrases were compiled from locations throughout eastern Ifugao Province during 1981-1982. Phrases most widely understood were chosen.

The phrases in Pilipino, Ilocano and English were originally compiled by members of the Summer Institute of Linguistics and field workers of the Translators Committee of the Philippines during a Writing Workshop held at Bagabag, Nueva Vizcaya in 1976 with Mr. Rodolfo Barlaan and Mr. Perry Macabuhay supplying the Pilipino versions, and Miss Helen Madrid and Mrs. Patricia Macabuhay supplying the Ilocano.

We are grateful to Miss Neri Zamora and Miss Bel Labaro, also with the Translators Committee of the Philippines, for the Pilipino and Ilocano revisions and additions. Our special thanks goes to James, Francesca, Danny, Anita, Soling, Francis and others who graciously shared their language.

Norm and Patti Purvis

SPELLING

This pre-primer uses the unified Ifugao alphabet. The unified alphabet minimizes dialect distinctives found in Ifugao Province and enables readers to easily transfer their reading skills to other Philippine languages. The unified Ifugao alphabet is given below:

a b k d e g h i l m n ng o p t u w y ' .

The pronunciation of the word will vary according to the dialect of the Ifugao reader, but the spelling will remain the same. Some examples are given below:

<u>Spelling</u>	<u>Variations in pronunciation</u>	<u>Meaning</u>
balat	pfalat, pfwalat, pxalat	banana
danum	chanum	water
gadiw	kachiw	fish
do'ol	cho'o, cho'or	many
walo	gwalo	eight
wangwang	gwanggwang	river
hiya	hidja	he/she

The ' mark indicates a stop in the voice which is very important in the Ifugao dialects.

ahu dog
ahu' smoke

NAN OPAT HI NUBINO'OB'ON AN HAPIT

Hay punle'le'dan	2
Hay pi'hahapitan hi i'ibba	4
Hay pun'ul'ulgudan nan wadan hi baloy	6
Hay pambal hinan danuwon	12
Nan hina''ama	14
Mondogoh	20
Adol	22
Panapit	26
Tudo'	28
Mangan	32
Ma'an	34
Bungan di ayu an ma'an	35
Luma'o ya munla'o	36
Algada ya punluganan	40
Nan bobloy	44
Tiyalgaw ya lawang	46
Hay pangibagan hinan mid inila	48
Nan pon'adalan.	52
An amin nan mun'iw'iwwin wahtun luta	54,55
Nan gutud	58
Napatal ya mahdom	60
Gutud di olat	62
Uyap.	64
Pihu.	66

Hay punle'le'dan

Hay pi'hahapitan hi i'ibba

Hay pun'ul'ulgudan nan wadan hi baloy

Hay punle'le'dan

1. Ngay nalpugwam?
2. Hay umayam?
3. Umuya' hidi.
4. Umuya' hi' abungyu.

1. Immalia'.
2. Maphod ta umali ayu!
3. Humigop'a.
Ma'ahito.
4. Mahhuna'.
5. Umanamuta'.
6. Umuy ta'u at.

Pangpasiar

1. Naggappuam?
2. Papanam?
3. Idiay.
4. Mapanak idiay ayanyo.

1. Apo.
2. Dakayo gayam!
3. Umuli kayo.
Sumrek kayo.
4. Umun-unaakon.
5. Agawidakon.
6. Intayon.

Pamamasyal

1. Saan kayo nanggaling?
2. Saan kayo pupunta?
3. Diyan lang.
4. Pupunta ako sa inyo.

1. Tao po.
2. Kayo pala!
3. Umakyat kayo.
Tuloy po kayo.
4. Mauuna na ako sa inyo.
5. Uuwi na ako.
6. Tayo na.

Going Walking

1. Where are you coming from?
2. Where are you going?
3. I am going there.
(I am just walking.)
4. I am going to your place.

1. Hello.
(call when approaching house)
2. Its good to see you!
3. Come on up.
Come inside.
4. I'll go ahead.
(said when leaving)
5. I'm going home.
6. Let's go now.

Hay pi'hahapitan hi i'ibba

1. Maphod hinuy imboloymu ya mataba.
2. Maphod di bobloyyu.
3. Maphod hitu ti mi''id ha al'ali.
4. Nanginnila'an munhaang.
5. Mapolhat nan inihda ta'u ya nan inan ta'u.
6. Nala'ing'an muninglis.
7. Mabalín ta la'latuon da'a?
8. Pohdo' an inilaon nan hapit yu.
9. Maphod ta inatmu.

Pannakisarsarita iti gayyem

1. Nagpintas ti anakyon.
Nakaluklukmeg!
2. Napintas ti lugaryo.
3. Kayatko dito ta natalna.
4. Naglaingka nga agluto.
5. Nagimas ti kinnan tayo.
6. Naglaingka nga aginglis.
7. Mabalín nga litratuen kayo?
8. Kayat ko ti agadal ti saoyo.
9. Agyamanak.

Pakikipag-usap sa kaibigan

1. Maganda ang iyong anak.
Napakalusog.
2. Magandang tirahan ang iyong lugar.
3. Gusto ko rito. Tahimik na lugar.
4. Mahusay kang magluto.
5. Napakasarap ng pagkaing iyon.
6. Mahusay kang magsalita ng Ingles.
7. Maaari ba kitang kunan ng larawan?
8. Nais kong matutunan ang salita ninyo.
9. Salamat po.

Speaking with friends

1. Your child is beautiful.
So healthy.
2. Your place is a nice place to live.
3. I like it here; it's a peaceful place.
4. You are a good cook.
5. That meal was delicious.
6. You are an expert at speaking English.
7. May I take your picture?
8. I would like to learn some of your language.
9. Thank you.

Hay pun'ul'ulgudan nan wadan
hi baloy

1. Agguy'u inila.
2. Anong gu.
3. Igad'a.
4. Ha'in di mangat.
5. Umuya' mo.
6. Ma'ali'ah tu.
7. Iyalim nan Coke.
8. Ibughulmu nan pantaw.
9. Itangobmu nuy agwang.
10. Hoddona' ni' hi na'amtang.
11. Mi'yali'an ha''in.
12. Ngayuy ni'yibbam?
13. Inilam nin nan mayor iduy
an babluy?
14. Immatuna' un'u tigon.
15. Ngaguy ngadana?

Pannakisarsarita iti uneg
ti balay.

1. Diak ammo.
2. Bay-amon.
3. Adda kenka.
4. Siakton.
5. Mapanakan.
6. Umayka man ditoy.
7. Ikkannak man iti Coke.
8. Ilukatmo man ta ridaw.
9. Irikepmo ta tawa.
10. Mabiit laeng.
11. Makikuyugka kaniak.
12. Asino dayta kadduam?
13. Am-ammom ti mayor ti
dayta a lugar?
14. Ammok no makitak.
15. Ania ti naganna?

Sa loob ng bahay

1. Hindi ko alam.
2. Bayaan mo na.
3. Bahala kayo.
4. Ako na.
5. Aalis na ako.
6. Halika rito.
7. Dalhan mo ako ng Coke.
8. Buksan mo ang pinto.
9. Isara mo ang bintana.
10. Sandali lang.
11. Sumama kayo sa akin.
12. Sino ang kasama mo?
13. Kilala mo ba ang alkalde sa lugar na iyon?
14. Kilala ko siya sa mukha.
15. Ano ang pangalan niya?

Conversation at home

1. I don't know.
2. Never mind.
3. It's up to you.
4. I'll do it.
5. I'll be going now.
6. Come here.
7. Bring me a Coke.
8. Open the door.
9. Close the window.
10. Please wait a moment.
11. Come with me.
12. Who is your companion?
13. Do you know the mayor of that place?
14. I know him by sight.
15. What is his name?

16. Agguy'u ninomnom an naliwa'.	16. Diak malagipen. Nalipatakon.
17. Adi' ma'awatan.	17. Diak maawatan.
18. Ngaguh toy?	18. Ania daytoy?
19. Ngaguh nuy?	19. Ania dayta?
20. Ngadan duy?	20. Ania daydiay?
21. Ngadan nuy ad pendel inuy?	21. Akin lapis dayta?
22. Anuud?
Ngagu?
Ngadan datoy?	22. Kaano?
Asino?
Akinkukua?
23. Hay wadana?
Ngaguni?
Hay aatna?	23. Adinno?
Apay?
Kasano?
24. Anagud adi?	24. Apay nga saan.
25. Ipidwam hinuy inalim.	25. Pangngaasim ta ulitemman.
26. Mapalin an ibbana'?	26. Mabalin nga kuyugennak?
27. Waday helhelyum?	27. Adda sinsilyom?
28. Umiyahupa' an umuy.	28. Sige. Agap-apuraak ngamin.

16. Hindi ko matandaan.
Nakalimutan ko na.	16. I don't remember./I have
forgotten.
17. Hindi ko maunawaan.	17. I do not understand.
18. Ano ito?	18. What is this?
19. Ano iyan?	19. What is that?
20. Ano iyon?	20. What is that over there?
21. Kaninong lapis iyan?	21. Whose pencil is that?
22. Kailan?
Sino?
Kanino?	22. When?
Who?
Whose?
23. Saan?
Bakit?
Papaano?	23. Where?
Why?
How?
24. Bakit hindi?	24. Why not?
25. Pakiulit mo nga ang iyong
sinabi?	25. Please repeat what you said.
26. Maaari bang samahan mo ako?	26. Would you please accompany me?
27. May barya ka ba?	27. Do you have small change?
28. Nagmamadali ako!	28. I'm in a hurry.

Hay pambal hinan danuwon

Nan hina''ama

Hay pambal hinar danuwon

1. Ngaguy bobloy nan a'ammodmu?
2. Hay nunhituwanyud ugwan?
3. Ngaguy nalpuam ad uwan?
4. Hay eto' ay he'a?
5. Immaliu' an mangidungaw ay he''a.
6. Dan pa'alim?
7. Pa'ali'a' ad ugga an nalpuad Baguio.

Ibaga no adda masabat

1. Taga-ano ka a sigud?
2. Paggigianam itan?
3. Naggappuam ita?
4. Ania ti mabalin nga maipaayko kenka?
5. Agpassiarak laeng.
6. Kasangsangpetmo?
7. Wen, kasangsangpetko laeng idi kalman a naggapu idiay Baguio.

Sa pagsalubong sa dumarating

1. Taga saan po ba kayong talaga?
2. Saan kayo nakatira ngayon?
3. Saan kayo galing ngayon?
4. Ano ang maipaglilingkod ko sa inyo?
5. Dumadalaw lang ako.

6. Kararating mo lang ba?
7. Oo, kararating ko lang kahapon mula sa Baguio.

What to say to people you meet

1. Where are you from originally?
2. Where are you staying now?
3. Where did you just come from?
4. What can I do for you?
5. I just came to visit.

6. Have you just arrived?
7. Yes, I came just yesterday from Baguio.

Nan hina''ama

1. Matagu Umum?
2. O, mu natoy hi Iná ad tawonad.
3. Aátna day i'ibbam?
4. Walu ami.
5. Ha'ay pangpangulu?
6. Bo'on, hain di udidian.
7. Aatnay tawon mu?
8. Ihnay ahawam?
9. Ihnay imboboloymu?
10. O, lima day imboboluy'u.
11. Duwuy binabai ya tulu day linala'i.

Ti pamilya

1. Sibibiag pay laeng ni tatang mu?
2. Sibibiag pay laeng ni Tatang, ngem ni Nanang ket natay idi napalabas a tawen.
3. Mano kayo nga agkakabsat?
4. Walo kami amin.
5. Sika ti inauna?
6. Saan, siak ti inaudi.
7. Mano ti tawenmo?
8. Adda asawamon?
9. Adda annakmon?
10. Wen, adda liman.
11. Dua ti babbai ken tallo ti lallaki.

Ang mag-anak

1. Buhay pa ba ang tatay mo?
2. Oo, pero ang nanay ko ay namatay noong isang taon.
3. Ilan kayong magkakapatid?
4. Walo kaming magkakapatid.
5. Kayo ba ang panganay?
6. Hindi, ako ang bunso.
7. Ilan taon na kayo?
8. May asawa ba kayo?
9. May mga anak na ba kayo?
10. Oo, mayroon na akong limang anak.
11. Dalawang babae at tatlong lalaki.

The family

1. Is your father still living?
2. Yes, but my mother died last year.
3. How many brothers and sisters do you have?
4. There are eight children in our family.
5. Are you the eldest?
6. No, I am the youngest.
7. How old are you?
8. Do you have a wife/husband?
9. Do you have children?
10. Yes, I have five children.
11. Two are girls and three are boys.

ama	ama	ama	father
ina	ina	ina	mother
imbbloy	anak	anak	son/daughter
ahawa	asawa	asawa	husband/wife
balu	balo	balo	widow/er
engha	kaayan-ayat	noby	fiancee
ibba	kabsat	kapatid	brother/sister
udidian	ub-ubing	bunso	youngest
panguluan	in-inauna	panganay	eldest
apu	apo	nuno	grandparent
ap'apo	apoko	apo	grandchild
amunaon	kaanakan	pamangkin	nephew, niece
pepenghan	kasinsin	pinsan	first cousin

ammodom	katugangan	biyanan	parent-in-law
inapu	kayong/ipag	bayaw/hipag	brother-in-law/ sister-in-law
imboloy di inapu	manugang	manugang	son, daughter- in-law
tulang	kabagyan	(mga) kamag-anak	relative(s)
ni'bablayan	kailian	kababayan	townmate
ibba	gayyem	kaibigan	friend
buhul	kabusor	kaaway	enemy
tagu	tao	tao	person
lala'i	lalaki	lalaki	male
babai	babai	babae	female
ung'unga	ubing	bata	child
mangmangngilog	baro	binata	young man (unmarried)
balahang	balasang	dalaga	young woman (unmarried)
ma'ma'ilog	lakay	matandang	old man
na'in'ina	baket	lalaki, babae	old woman

Mondagoh

Adol

Mundogoh

1. Mundogoh.
2. Mundogoh hiya.
3. Umuy'a mumpa'agah hinan doktol.
4. Hay wadan nan doktol?
5. Ngaguy munha'it?
6. Mun'el'el di ulu'.
7. Ya immuta'a ad a'ug.
8. Ma'ulawa' ya lumahua'.
9. Munmalalya' nin.
10. Idatuy tuli'.
11. Inumum hitoy agah hinan ma'ag'agaw.

Panagsakit

1. Madi ti rikrikaena.
2. Masakit.
3. Agpakitaka iti doktor.
4. Ayan ti doktor?
5. Ania ti marikriknam?
6. Nasakit ti ulok.
7. Nagsarwaak idi rabii.
8. Maululawak ken aggurgurigorak.
9. Addan sa malariak.
10. Indiksionan daka.
11. Tomarem daytoy agas kada tumenga ti aldaw.

Karamdaman

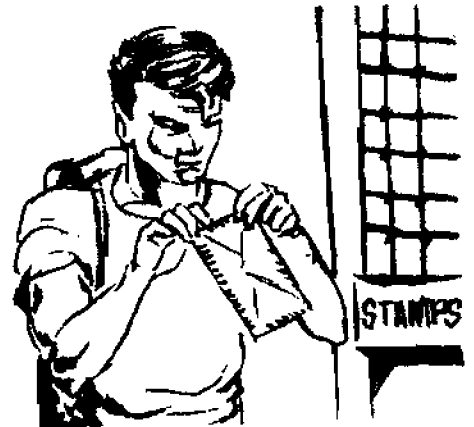
1. Másama ang kanyang pakiramdam.
2. Siya \ay may sakit.
3. Pumunta ka sa manggagamot.
4. Saan ako tatawag ng manggagamot?
5. Ano ang iyong nararamdaman?
6. Masakit ang aking ulo.
7. Nagsuka ako kagabi.
8. Nahihilo ako at may lagnat.
9. May malaria yata ako.
10. Iiniksiyunan kita.
11. Inumin ninyo ang gamot na ito tuwing tanghali.

Sickness

1. He doesn't feel well.
2. He is sick.
3. Go to the doctor.
4. Where can I find a doctor?
5. Tell me how you feel.
6. I have a headache.
7. I vomited last night.
8. I feel dizzy and have a fever.
9. I think I have malaria.
10. I will give you a shot.
11. Take this medicine every day at noon.

<u>Adol</u>	<u>Ti bagi</u>	<u>Bahagi ng katawan</u>	<u>The body</u>
ta'lay	takkiag	bisig	arm
bonog	likud	likod	back
adol	bagi	katawan	body
tungal	tulang	buto	bone
pangal	timid	baba	chin
boga'	barukong	dibdib	chest
inga	lapayag	tainga	ear
hi'u	siko	siko	elbow
mata	mata	mata	eye
angah	rupa	mukha	face
gamat	ramay	daliri	finger
hu'i	saka	paa	feet
tu'tu'	muging	noo	forehead
buu'	buok	buhok	hair (head)
ngamay	ima	kamay	hand
puhu	puso	puso	heart
lulug	tumeng	tuhod	knee

ulpu	luppo	hita	leg, upper
buhuy	gurong	binti	leg, lower
oltoy	dalem	atay	liver
ta'o	ngiwat	bibig	mouth
o'olong	kuko	kuko	nail
bagang	tengnged	leeg	neck
olong	agong	ilong	nose
talagatag	paragpag	tadyang	rib
pu'ol	abaga	balikat	shoulder
putu	tiyan	tiyan	stomach
boba	ngipen	ngipin	teeth
pigu'	karabukob	lalamunan	throat
pa'aman	tangan ti ima	hinlalaki	thumb
ga'umot di dapan	tangan ti saka	daliri ng paa	toe
dila	dila	dila	tongue

Panapit

Tudo'

Panapit

1. Inilam an munhapit hi Pilipino?
2. Inila hi itang mu mid inilan manghapit.
3. Inila' hi itang.
4. Naguy pangaliyu _____ hi hapit yu?
5. Undan ma'awatam hitoy imbaga'?
6. Agguy'u inila/mid inila.
7. Ipidwam nan inalim.
8. Ul'uluyyum an humapit.
9. Inilam an munhapit hi Inglis.
10. Nahihinnu nan punhapit'u.
11. Ad adalo' an munhapit hi Illocano.

Pagsasao

1. Ammom ti agtagalog?
2. Maawatak bassit ngem diak ammo nga isao.
3. Bassit laeng ti maisaok.
4. Ania ti _____ iti saoyo.
5. Maawatam ti ibagbagak?
6. Diak maawatan.
7. Ulitemman.
8. In-innayadem kadi ti agsao.
9. Naglaingka nga agsao ti English.
10. Saan nga kusto ti panagsaok.
11. Agad-adalak pay laeng nga agsao iti Ilocano.

Pagsasalita

1. Marunong ba kayong magsalita ng Tagalog?
2. Nauunawaan ko po ng kaunting unit hindi ako makapagsalita.
3. Nakakapagsalita ako ng kaunting.
4. Ano ang ____ sa inyong salita?
5. Nauunawaan mo ba ang aking sinasabi?
6. Hindi ko po nauunawaan.
7. Pakiulit mo nga.
8. Magsalita kayo ng marahan.
9. Mahusay kayong magsalita ng Ingles.
10. Hindi maayos ang aking pagsasalita.
11. Nag-aaral pa lamang akong magsalita ng Ilokano.

Conversation

1. Do you know how to speak Pilipino?
2. I understand a little but I don't know how to speak it.
3. I speak it a little.
4. How do you say ____ in your language?
5. Do you understand what I am saying?
6. I don't understand.
7. Please repeat that.
8. Speak more slowly.
9. You speak English well.
10. My speech is not grammatical.
11. I am still learning how to speak Ilocano.

Tudo'

1. Banho' hi na'amtang nan bolpenmu?
2. Muntudo'a' ay Ina.
3. Mahapul uy papel, ihtamp, ya han envelope.
4. Itudo'muy ngadan muh tu.
5. Iyuyumu ni' toy tudu'uh upihina.
6. Inginana hi duwan hin tutlun du'un an ihtamp ya oha an tulun pihita an ihtamp.
7. Da'guy punteleglama'an?

Panagsurat

1. Bulodek man biit ta penmo?
2. Agsuratakto ken ni Nanang.
3. Masapulko iti papel, selyo ken sobre.
4. Isuratmo ditoy ti naganmo.
5. Pakibusonmo daytoy suratko.
6. Gumatangak man ti dua nga selyo nga sagkikinse ken maysa nga sagesenta.
7. Ayan ti pagtelegramaan ditoy?

Pagliham

1. Pahiram nga po ng ballpen ninyo sandali?
2. Magpapadala ako ng sulat sa nanay ko.
3. Kailangan ko ng papel, selyo, at sobre.
4. Lumagda kayo rito.
5. Dalhin ninyo ang sulat na ito sa koreo.
6. Pagbilhan mo ako ng dalawang selyong tig-kikinse at isang selyong tig-sisisenta.
7. Saan kami maaaring magpadala ng telegrama?

Letters

1. May I borrow your pen for a moment?
2. I will send a letter to my mother.
3. I need paper, stamps and an envelope.
4. Sign your name here.
5. Take this letter to the post office.
6. Sell me two 15 centavo stamps and one 60 centavo stamp.
7. Where can we send a telegram?

Mangan

Ma'an

Bungan di ayu an ma'an

Luma'o ya munla'o

Mangan

1. Munhinanga' ya na'uwawa'.
2. Mangan ta'u.
3. Mangan ta'u ya adi'a bumain.
4. Maphod, ya mumpa'it.
5. Puniya'anmu.
6. Ammuna ti nabhuga'.
7. Uminuma' ni' hi danum.

Pannangan

1. Mabisinak ken maka-inumak.
2. Mangan tayon.
3. Manganka a nalaing.
Dika agbabain.
4. Nagimas ti sinda tayo.
Apagkusto ti gasangna.
5. Mangalaka pay.
6. Kuston. Nabsugakon.
7. Makiinumak man bassit.

Pagkain

1. Ako ay nagugutom at nauuhaw.
2. Kumain na tayo.
3. Kumain kayong mabuti; huwag kayong mahihiya.
4. Masarap at maanghang-
anghang ang pagkaing ito.
5. Kumuha pa kayo.
6. Ayaw ko na, busog na ako.
7. Pahingi nga po ng inumin.

Eating

1. I am hungry and thirsty.
2. Let's eat now.
3. Eat well, don't be shy.
4. It's delicious and a
little peppery.
5. Take some more.
6. I can't, I'm full.
7. Give me a drink of water,
please.

Ma'an

palya
 olhagwal di
 awayan
 puhu
 awat
 balatong
 lepolyu
 kahuy
 gahhilang
 balanhi
 amput
 laya
 saluyut
 danggu
 oldeh
 petsay
 paktiw
 tabungaw
 kalubaha
 lu'tu
 amahit

Natnateng

paria
 rabong

 sabunganay
 utong
 balatong
 repolyo
 kahoy
 mais
 tarong
 bawang
 laya
 saluyot
 lasona
 gisantes
 petsay
 sili
 tabungaw
 karabasa
 kamoti
 kamatis

Mga Gulay

ampalaya
 labong

 puso ng saging
 sitao, sitaw
 monggo, balatong
 repolyo
 kamoteng-kahoy
 mais
 talong
 bawang
 luya
 okra
 sibuyas
 sitsaro
 petsay
 siling pula
 upo
 kalabasa
 kamoteng-baging
 kamatis

Viand-Food

ampalaya
 bamboo shoots

 banana blossom
 beans--long
 beans--mongo
 cabbage
 cassava
 corn
 eggplant
 garlic
 ginger
 okra
 onion
 peas
 pechay
 red pepper
 squash--white
 squash--yellow
 sweet potato
 tomato

Bungan di
ayu an ma'an

abokadu
balat
liyog
ballun liyog
gayabat
dalayap
langka
mangga
kahel
tapayah
ga'ad
lubban
kami'ito

Dotag

dotag di baka
dotag di manu'
allama
tuyu
gadiw
papa
dotag di babuy

Uminum

kapeh
ida
gatah
ahin
ahukal

Bungbunga ti
kayo

abocado
saba
niog
naganus a niog
bayabas
kalamansi
anangka
mangga
kahil
papaya
pinya
lukban
kaimito

Karne

karne ti baka
karne ti manok
rasa
pindang
ikan, lames
pato
karne ti baboy

kapi
itsa
gatas
asin
asukar

Mga Bungang
kahoy

abokado
saging
niyog
buko, mura
bayabas
kalamansi
nangka
mangga
dalanghita
papaya
pinya
suha
kaimito, kaymito

Karne

karneng baka
karneng manok
alimasag
daing
isda
karneng pato
karneng baboy

Sari-sari

kape
tsa, tsaa
gatas
asin
asukal

Fruit trees

avocado
banana
coconut
coconut--young
guava
kalamansi
jackfruit
mango
orange
papaya
pineapple
pomelo
star-apple

Meat

beef
chicken
crab
dried fish
fish
duck
pork

Beverages

coffee
tea
milk
salt
sugar

Luma' o ya munla' o

1. Atnay ohay yardah nan lo'ob?
2. Nangina! Undan adi matawalan?
3. Nalaka.
4. Atnay penhod mu bayad na?
5. Udmam nan tawalmu.
6. Ammunan nin malima?
7. Atanay yardah penhod mu?
8. Ibpa', dan ngumina'ah bahkit?
9. Ngaguy nangamma?
10. Inamma'.
11. Da'guy nangadalam an mangama bahkit?
12. Intuduwana' ay Ina.

Panaggatang ken Panagtawar

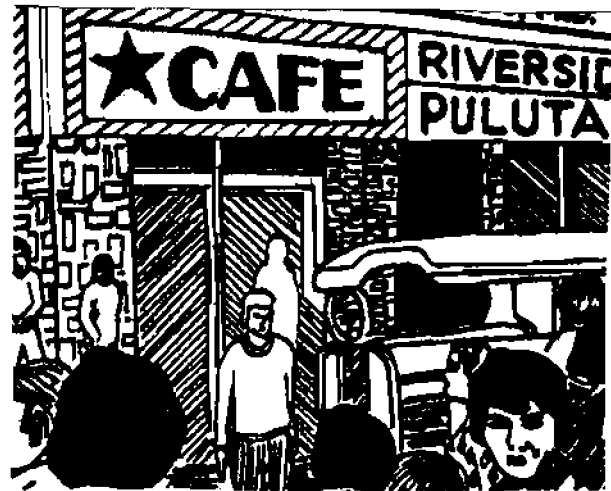
1. Mano ti sangayerda kadaytoy?
2. Nagngina daytan! Dila mabalin nga kissayam?
3. Nalaka daytan.
4. Mano ti kayatmo aya?
5. Nayonam pay bassit.
6. Mabalin iti lima a pisos?
7. Sige, mano nga yarda ti kayatmo?
8. Ading, Manang, gumatangka iti basket?
9. Asino ti nagaramid?
10. Inaramidko.
Inaramid ti ima.
11. Sadino ti nagadalam nga nagaramid ti basket?
12. Ni Nanang. Isu ti nangisuro kaniak.

Pagbili at pagtawad

1. Magkano ang isang yarda ng telang ito?
2. Ang mahal naman! Maaari bang tumawad?
3. Napakamura na ito.
4. Magkano ang gusto mo?
5. Dagdagan mo pa ng kaunti.
6. Ibibigay mo ba ng limang piso?
7. Sige. Ilang yarda ang kukunin mo?
8. Ale, gusto ba ninyong bumili ng basket?
9. Sino ang gumawa niyan?
10. Ako po. Gawa po ito sa kamay.
11. Saan ka natutong gumawa ng basket?
12. Tinuruan po ako ng nanay ko.

Buying and bargaining

1. How much is a yard of this cloth?
2. That's expensive! Can't you give a discount?
3. It's very inexpensive as it is.
4. How much would you want to pay for it?
5. Offer a bit more.
6. Can you give it for P5.00?
7. How many yards do you want?
8. Ma'am, would you like to buy a basket?
9. Who made it?
10. I made it myself. It's handmade.
11. Where did you learn how to make baskets?
12. My mother taught me.

Algada ya punluganan

Nan bobloy

Tiyalgaw ya lawang

Hay pangibagan hinan mid inila

Algada ya punluganan

1. Iyam ta ogna'.
2. Ta'ungguh mu ihnay mangdon.
3. Ipatangmuh nuy ta ogna'.
4. Atnay alyom ni bayad dan amin?
5. Nangina, idat uy opat an pihu ya ammuna.
6. Umuy ad Ilocos?
7. O, ngaguy punlugana' an umuy hidi?
8. Munlugan an duy an Talak.
9. Unudona'.
10. Da'guy pangala' hi lugan an umuy hi ad Solano?
11. Hidi, mu odo'dolna un'a munlugan hi tricycle.
12. Atnay olas ya ahita dumatong ad Baguio?

Panaglugan ken panagkarga

1. Siakon ti mangkarga dayta kargam, Apo.
2. Bay-amon, addan ti mangkarga.
3. Ibatim ta maysa ta awitek.
4. Mano amin ti pagbayadko?
5. Napalalo unay ti nginana. Ikkanka laeng iti uppat nga pisos.
6. Mapanka idia y Ilocos?
7. Wen, ania ti pagluganak nga mapan idia y.
8. Dayta nga lugan ti pagluganam.
9. Surotennak.
10. Ayan ti pagluganan nga mapan idia y Solano?
11. Idia y, ngem nasaysayaat no agraysikelka.
12. Kasano ti kabayagna iti panagbiahe nga mapan idia y Baguio?

Pagkakarga at pagsakay

1. Mama, ako na ang magdadala.
2. Huwag na, may magdadala na.
3. Iwan mo ang isang iyan at ako na ang magdadala.
4. Magkano ang sisingilin mo sa lahat ng ito?
5. Ang mahal naman! Apat na piso na lang.
6. Pupunta ba kayo sa Ilokos?
7. Oo, ano ang aking sasakyan papunta roon.
8. Sumakay kayo sa bus na iyon.
9. Sumunod kayo sa akin.
10. Saan ang sakayan patungo sa Solano?
11. Sa dako roon, pero mabuti pa ay sumakay kayo sa traysikel.
12. Gaano katagal ang biyahe papunta sa Baguio?

Cargo and transportation

1. Sir, I will carry.
2. Nevermind, someone is doing it already.
3. Leave that one; I will carry it.
4. How much will you charge for all this?
5. That's too much. I will give four pesos only.
6. Are you going to Ilocos?
7. Yes, what do I take to get there?
8. You take that bus.
9. Follow me.
10. Where do I get the jeep to Solano?
11. Over there, but it's better to take a tricycle.
12. How long is the trip to Baguio?

13. Mi''id mapto' ya waluy
olas unu adi.	13. Dandani walo nga oras.
14. At mahapol an mumbalun
tu'umah?	14. Agbalon tayo?
15. Da'guy punlo'ahan?	15. Sadino ti pagdissaagam?
16. Mi'yali'u ulitaw, Ina?	16. Pagdissaagan? Aglugan
kayo, tata/nana?
17. Munlugan'a ta ipahapat'uy
kalgam hinan jeep.	17. Aglugan kayon. Ikargak
ti kargayo dita rabaw ti
jeep.
18. Atnay pumbayad'un amin?	18. Mano ti pletek kuntudo
daytoy kargak?
19. Munlo'aha' hidih malkadu.	19. Dita merkado ti
pagdissaagak.
20. Iyan'andong mun umuy.	20. Agderetsoka laeng dita.
21. Hay apit di agwan di unnuDOM.	21. Ilikkom ti kannawan
dita kanto.
22. La''uham nan langtay ya
inhingngim hi iniggidmu.	22. Agpakanigidka kalpasan
ti rangtay.

13. Humigit-kumulang sa walong oras.	13. Eight hours, more or less.
14. Kailangan bang magdala tayo ng makakain sa daan?	14. Should we take something to eat on the way?
15. Saan kayo bababa?	15. Where will you get off?
16. Sasama ba kayo, mama/ale?	16. Are you coming, uncle/auntie?
17. Sakay na. Ilalagay ko ang kargada ninyo sa ibabaw ng dyip.	17. Get on. I will put your cargo on top of the jeep.
18. Magkano ang aking pasahe pati kargada ko?	18. How much is the fare for myself and the cargo?
19. Bababa ako sa palengke.	19. I'll get off at the market.
20. Lumakad kayo ng tuloy-tuloy.	20. Go straight ahead.
21. Kumanan kayo sa kanto.	21. Turn right at the corner.
22. Kumaliwa kayo pagkalampas ng tulay.	22. Turn left after the bridge.

Nan bobloy

1. Da'guh Amam ay Inam?
2. Ihnah Ama baloy, ya ihna
Ina dola.
3. Nan agwid di himba'an ya
dolan ulitaw.
4. Iti'idmuhna.
5. Lumahun'ahtu.
6. Ita'dogmuh nan kuba.
7. Lumahona' hitu.

Idiay barrio

1. Ayan ni Tatangmo ken ni
Nanangmo?
2. Adda ni Tatang idiay
ngato, ngem ni Nanang
ket adda idiay baba.
3. Ti balay iti likudan ti
simbaan ket balay ni
uliteg.
4. Umuli kayo ditoy.
5. Umulog kayo ditoy.
6. Isardeng mo dita kanto.
7. Agdissaagak ditoyen.

Sa nayon

1. Nasaan ang tatay at nanay mo?
2. Ang tatay ay nasa itaas, ang nanay po naman ay nasa ibaba.
3. Ang bahay na nasa likod ng simbahan ay sa aking tiyo.
4. Umakyat kayo.
5. Bumaba kayo.
6. Huminto sa kanto.
7. Bababa na ako rito.

At the village

1. Where is your father and mother?
2. He is upstairs but mother is downstairs.
3. The house behind the church is my uncle's.
4. Climb up there.
5. Come down here.
6. Stop at the corner.
7. I will get off here.

Tiyalgaw ya lawang

1. Maphod ta adi umudan.
2. Potang ti ma'ugaw.
3. Tongnin ad ugwani.
4. Dumibdidibdib ti pimmuwo' ad Cagayan.
5. Piloy di korha ti lomlom.
6. Mabi'ah di udan ad ugga.
7. Binangona' hinan idul hi ad ugga.
8. Munohab hitu mu tungnin ad Baguio.

Kasasaad ti panawen

1. Nasayaat ta saanen nga agtutudo.
2. Nakapudpudot ta kalgaw ngamin.
3. Naglam-ek.
4. Naka-angangin ta adda ngamin bagyo idia y Cagayan.
5. Nakapitpitak ti kalsada ita nga panagtutudo.
6. Nagtudo ti napigsa idi kalman.
7. Nakariingak gapu iti gurruod idi rabii.
8. Napudot ditoy ngem nalamiis idia y Baguio.

Kalagayan ng panahon

1. Mabuti at hindi na umuulan.
2. Napakainit dahil tag-init na ngayon.
3. Maginaw.
4. Mahangin dahil may bagyo sa Cagayan.
5. Ang daan ay maputik dahil tag-ulan.
6. Umulan ng napakalakas kahapon.
7. Nagising ako dahil sa kulog kagabi.
8. Mainit dito pero maginaw sa Baguio.

The seasons

1. It's good that it's no longer raining.
2. It is very hot because it's dry season.
3. It is cold.
4. It is very windy because there's a typhoon in Cagayan.
5. The road is muddy because it's rainy season.
6. It rained very hard yesterday.
7. The thunder woke me up last night.
8. It is hot here but it is cold in Baguio.

Hay pangibagan hinan mid inila

1. Da'guy ngumina'a' hi newspaper?
2. Da'guh noy pumpiphodan hi lelos?
3. Da'guy wadan nuy dentist?
4. Da'guy upihinah pangalan hi tiket di huplano?
5. Itudum nan owon an umuy hi malkadu.
6. Da'guy maphod hi ehtaulan hi ay panganan?
7. At adawi mo ad Trinidad?

Salsaludsud

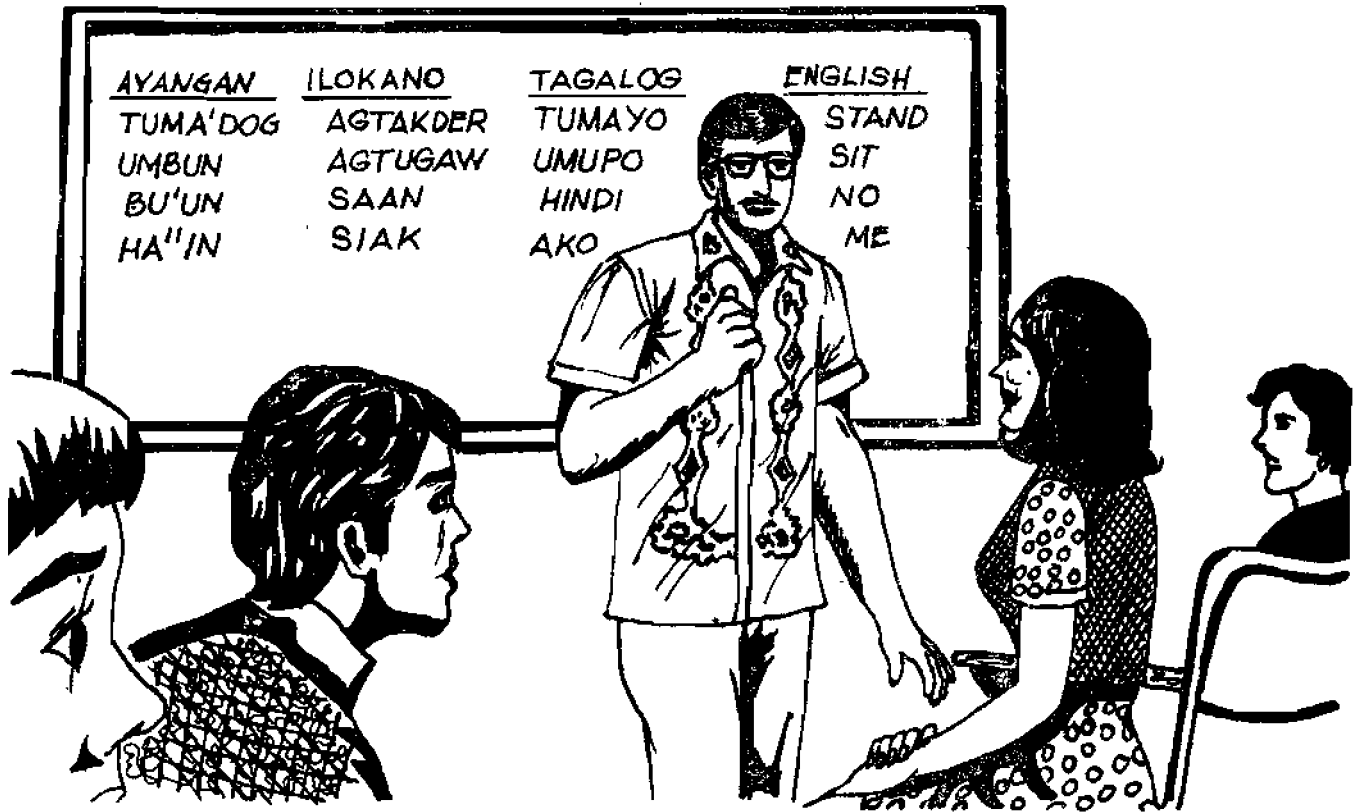
1. Ayan ti paggatangan iti pagiwarnak?
2. Ayan ti agtartarimaan ti relo ditoy?
3. Ayan ti dentista?
4. Ayan ti pangalaan ti ticket nga aglugan ti eroplano?
5. Ayan ti dalan nga mapan idiy merkado.
6. Ayan ti nasayaat nga restaurant?
7. Adayo pay ti Trinidad?

Mga Tanong

1. Saan ako makakabili ng pahayagan?
2. Saan maaaring magpakumpuni ng relo?
3. Saan mayroon dentista?
4. Saan makakabili ng tiket sa eroplano?
5. Saan ang papuntang palengke?
6. Saan mayroon mabuting restaurant?
7. Mas malayo pa ba sa Trinidad?

Questions

1. Where can I buy a newspaper?
2. Where can I get a watch repaired?
3. Where is a dentist?
4. Where is the airplane ticket office?
5. Show me the way to the market.
6. Where is a good restaurant?
7. Is it much further to Trinidad?

Nan pon'adalon

An amin nan mun'iw'iwwin wahtun luta

Nan pon'adalan

1. Dolonyuh mahhun.
2. Pa'addonglonyu.
3. Tabolonyu nan ibugana.
4. O'otom an munbaha.
5. U'ulodyom an munbaha.
6. Ipidwayun adalon.
7. Ibuga' nan alyona ya tabolonyu.
8. Tuma'dog ayu.
9. Umbun ayu.
10. Itagguy yuy ngamayu unyu innilah noy olyona.
11. Ol'oltom an humapit, ti adi madngol.
12. Maphod.
13. Nipto'.
14. Nihalla.

Iti pagadalan

1. Denggenyo nga umuna.
2. Denggenyo nga nalaing.
3. Sungbatanyo ti saludsud.
4. Pigmaanyo ti agbasa.
5. Dayta matayo ti pagbasayo.
6. Adalenyonto manen.
7. Agsaludsodak ket sungbatanyo.
8. Tumakder kayo.
9. Agtugaw kayo.
10. Itayagyo ti imayo no ammoyo ti sungbatna.
11. Pigmaam ti agsao. Saan daka nga mangngeg.
12. Nasayaat.
13. Kusto dayta.
14. Saan nga kusto./Sabali.

Sa paaralan

1. Makinig muna kayo.
2. Makinig kayong mabuti.
3. Sagutin (ninyo) ang tanong.
4. Basahin (ninyo) ng malakas.
5. Basahin (ninyo) ng mahina.
6. Pag-aralan ninyo itong muli.
7. Magtatanong ako, sagutin ninyo.
8. Tumayo ka.
9. Maupo ka.
10. Itaas ninyo ang inyong kamay kung alam ninyo ang sagot.
11. Lakasan mo. Hindi namin marinig.
12. Magaling.
13. Tama.
14. Mali.

Talking at school

1. Listen first.
2. Listen carefully.
3. Answer the question.
4. Read aloud.
5. Read silently.
6. Study it again.
7. I'll ask a question, you answer.
8. Stand up.
9. Sit down.
10. Raise your hand if you know the answer.
11. Speak louder. We can't hear you.
12. Good.
13. Right.
14. Wrong.

An amin nan
mun'iw'iwwin
wahtun luta

nuwang

puha

em'empah

manu'

baka

buwaya

ulha

ahu

tu'a'

tudyong

kilulu'

ganhu

ubuan

kabayu

baniah

tu'ag

bu'at

babuy

awitan

ulog

ba'ul'ul

Dagiti dingnguen

nuang

pusa

piek

manok

baka

buwaya

ugsa

aso

tukak

bayyek

alibut

ganso

upa

kabalyo

alutiit, banyas

sunggo

utut, bao

baboy

kawitan

uleg

pagong

Mga hayop

kalabaw

pusa

sisiw

manok

baka

buwaya

usa

aso

palaka

kiti-kiti

tuko

gansa

inahing manok

kabayo

butiki

matsing, unggoy

daga

baboy

tandang

ahas

pagong

Animals

carabao

cat

chick

chicken

cow

crocodile,
alligator

deer

dog

frog

tadpole

gecko

goose

hen

horse

lizard

monkey

mouse, rat

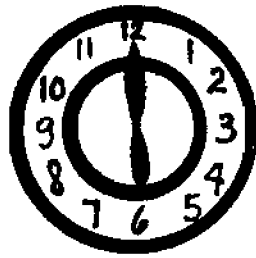
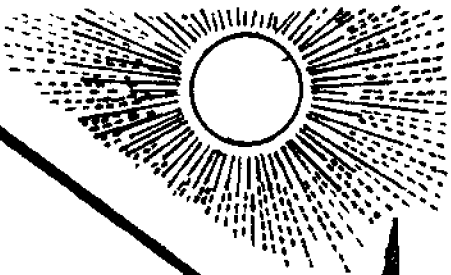
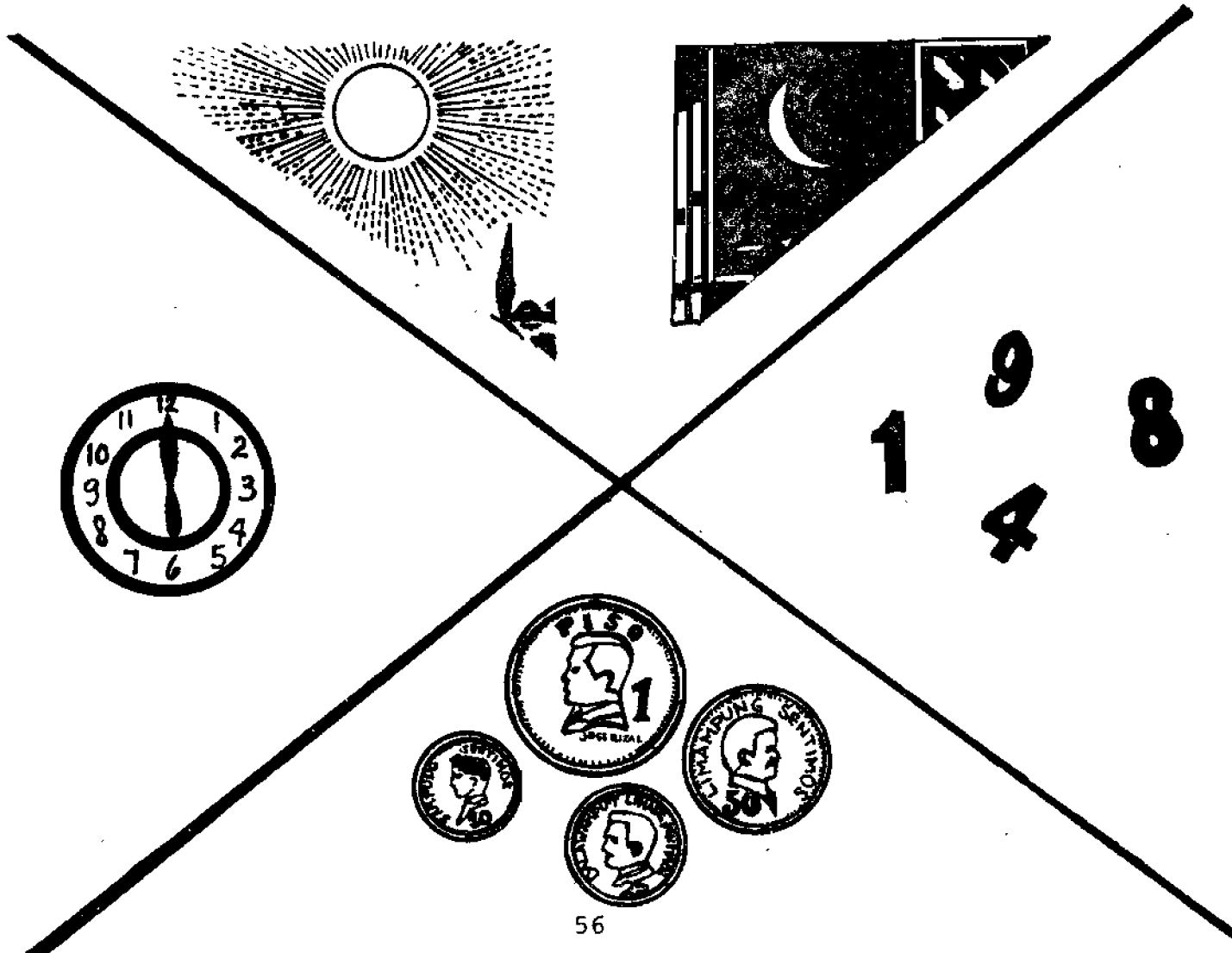
pig

rooster

snake

turtle

<u>An amin nan mun'iw'iwwin wahtun luta</u>	<u>Insekto</u>	<u>Mga Insekto/ kulisap</u>	<u>Insects</u>
gulom	kuton	langgam	ant
iyu'an	uyukan	bubuyog	bee
abal	barrairong	salagubang, uwang	beetle
ul'ulappoy	kulibangbang	paru-paro	butterfly
begeh	igges	higad	caterpillar
gadyaman	gayaman	alupihan	centipede
attakab	ipes	ipis	cockroach
kulla	kuryat	kuliglig	cricket
ba'ogan	simot-simot	tutubi	dragonfly
im'imit	kulalanti	alitaptap	firefly
timol	timel	pulgas	flea
eklaw	ulmog/ayam	hanip	chicken flea
lalog	ngilaw	langaw	fly
dudun	dudon	balang, tipaklong	grasshopper
utu	kuto, lis-a	kuto	louse, lice
toma	lamok	lamok	mosquito
ul'ulappoy	sinan kulibang- bang	gamu-gamu	moth
a'agwa	lawwa-lawwa	gagamba	spider
la'oy	anay	anay	termite
olang	igges	uod, bulati	worm

1 9 4 8

Nan gutud

Napatal ya mahdom

Gutud di olat

Uyap

Pihu

Nan gutud

1. Anuud nuy mete''an di miting?
2. Hinan munggawa.
Hinan mawod.
Hinan himbatangan.
Hinan himbatangan hi na'oy an madhom.
3. Ahuppay?
4. Ngaguy olat?
5. Naladaw'a.

Malkadu

Penghana

Pidwana

Atluna

Apatna

Alemana

Habadu

Panangibaga ti oras

1. Ania nga oras ti miting tayo?
2. Alas nueve iti bigat.
Ala una iti malem.
Alas dos treinta iti malem.
Alas kuarto kuarenta isingko iti malem.
3. Mabayag pay?
4. Ania ti orasen?
5. Naladawkan.

Dominggo

Lunes

Martes

Miercoles

Huebes

Biernes

Sabado

Pagsasabi ng oras

1. Anong oras magsisimula ang pulong?
2. Alas nuebe ng umaga.
Ala-una ng hapon.
Alas-dos medya ng hapon.
Alas kwatro-kwarenta'y singko ng hapon.
3. Matatagalan pa ba?
4. Anong oras na?
5. Huli na kayo.

Linggo

Lunes

Martes

Miyerkoles

Huebes

Biyernes

Sabado

The time

1. What time does the meeting start?
2. Nine in the morning.
1:00 in the afternoon.
At 2:30 pm.
At 4:45 pm.
3. Will it be a long time yet?
4. What is the time?
5. You're late.

Sunday

Monday

Tuesday

Wednesday

Thursday

Friday

Saturday

Napatal ya mahdom

1. mawa'ah, nodhom
2. ad ugwan an algaw,
hi madhom
3. ad ugga, ad a'ug
4. mo'et, mo'et hi modhom
5. ad handi
6. ad handi nahdom
7. ad unggah nunggawa
8. mun'a'ahdom
9. nalpa an nahdom
10. timmunga
11. mun'awa'a
12. helhelong
13. naha'ad
14. himbatangan
15. na'unog di algaw

Aldaw ken rabii

1. aldaw, rabii
2. ita nga aldaw,
rabii
3. idi kalman, rabii
4. inton bigat, rabii no bigat
5. idi naminsan nga aldaw
6. idi naminsan nga rabii
7. idi kalman ti malem
8. sumipnget
9. sardam
10. tengnga ti rabii
11. parbangon
12. agsapa
13. tengnga ti aldaw, agmatuon
14. malem
15. panaglennek ti init

Araw at gabi

1. araw, gabi
2. ngayon,
mamayang gabi
3. kahapon, kagabi
4. bukas, bukas ng gabi
5. kamakalawa
6. kamakalawa ng gabi
7. kahapon ng hapon
8. agaw-dilim
9. pagkalipas ng dilim
10. hating-gabi
11. madaling-araw
12. umaga
13. tanghali
14. hapon
15. paglubog ng araw

Day and night

1. day, night
2. today,
tonight
3. yesterday, last night
4. tomorrow, tomorrow night
5. day before yesterday
6. night before last
7. yesterday afternoon
8. twilight
9. after dark
10. midnight
11. dawn
12. morning
13. noon
14. afternoon
15. sunset

Gutud di olat

1. ad annad
2. hidin helhelong
3. hitun himbatangan
4. ad ugwan
5. uni

1. hin'algawan
2. hinlingguan
3. himbulan
4. hintawon
5. alalgawan
6. nahdom

1. udum hi algaw
2. abigabigat
3. ad tawonad
4. ad uwan an tawon
5. hitun umalin tawon

Tiempo

1. itay laeng
2. itay bigat
3. inton malem
4. itan
5. madamdama

1. maysa nga aldaw
2. maysa a lawas
3. makabulan
4. makatawen
5. aldaw
6. rabii

1. addanto laeng ti aldaw
2. kada-aldaw
3. itay napan, napalabas a tawen.
4. ita nga tawen
5. inton umay nga tawen

Panahon

1. kanina
2. ngayon umaga
3. ngayon hapon
4. ngayon
5. mamaya

1. isang buong araw
2. isang linggo
3. isang buwan
4. isang taon
5. araw
6. gabi

1. balang-araw
2. araw-araw
3. nakaraan taon
4. ngayon taong ito
5. sa susunod na taon

The time

1. a while ago
2. this morning
3. this afternoon
4. now
5. later

1. one 24-hour period
2. one week
3. one month
4. one year
5. day time
6. night time

1. someday
2. every day
3. last year
4. this year
5. next year

<u>Uyap</u>	<u>Panagbilang</u>	<u>Pagbilang</u>	<u>Counting</u>
oha	maysa	isa	1
duwa	dua	dalawa	2
tulu	tallo	tatlo	3
opat	uppat	apat	4
lema	lima	lima	5
onom	innem	anim	6
pitu	pito	pito	7
walu	walo	walo	8
hiyam	siam	siyam	9
himpulu	sangapulo	sampu	10
duwampulu	duapulo	dalawampu	20
tulumpulu	tallopulo	tatlumpu	30
napat	uppat a pulo	apatnapu	40
nalema	limapulo	limampu	50
nanom	innem a pulo	animnapu	60
napitu	pitopulo	pitumpu	70
nawalu	walopulo	walumpu	80
nahiyam	siam a pulo	siyamnapu	90
hinggahot	sangagasut	isang daan	100
hinlibu	sangaribo	isang libo	1000

mahhun	umuna	una	first
miyadwa	maikadua	ikalawa	second
miyatlu	maikatlo	ikatlo	third
miyapat	maikapat	ikapat, ikaapat	fourth
mamenghan	maminsan	minsang	once
mamidwa	mamidua	dalawang beses, ulit	twice
mamitlu	mamitlo	tatlong beses, ulit	thrice
mompipat	mamimpat	apat na beses, ulit	four times
mompalima	maminlima	limang beses, ulit	five times
itugtuga	masansan	madalas	often, every day
maminghan	sagpaminsan	bihira	seldom, only once
ato'atona	kanayon	malimit, palagi	always, don't fail
hin'umo'uddum	no dadduma	pagkaminsan paminsan-minsang	sometimes

Pihu

ha'is

pihita

halapi

pihu

pihut pihita

pihut halapi

limam pihu

Kuarta

dies

beinte

singkuenta

pisos

uno bainte

uno singkuenta

singko pesos, lima a pisos

<u>Pananalapi</u>	<u>Money</u>
diyes, diyes sentimos	P .10
bente, bente sentimos	P .20
singkwenta, singkwenta sentimos	P .50
piso	P1.00
uno beinte	P1.20
uno singkwenta	P1.50
limang piso	P5.00